

NOTAT

Til Kulturudvalget

4. april 2008

Udviklingen i anvendelsen af tekniske foranstaltninger

I bemærkningerne til lov nr. 569 af 9. juni 2006 om ændring af ophavsretsloven (Tekniske foranstaltninger og revision af blankbåndsordningen) anføres følgende:

”Kulturministeriet og Videnskabsministeriet vil vurdere, om der er anledning til at arbejde for at ændre reglerne om tekniske foranstaltninger, når Kommissionens ventede rapport foreligger, dog senest til efteråret 2007. Der vil i den forbindelse særligt blive set nærmere på, om markedet har udviklet interoperable løsninger, eller om indhold i stigende grad bindes til bestemt udstyr, afspilningsapparater eller lignende til skade for brugerne af ophavsretlige værker. Der vil samtidig blive set nærmere på, hvorvidt brugerne stilles dårligere i forbindelse med online-køb af indhold med tekniske foranstaltninger, end de traditionelt har været i forbindelse med bl.a. køb af cd'ere i fysiske forretninger.”

Reglerne om tekniske foranstaltninger

Reglerne om de såkaldte effektive tekniske foranstaltninger (i daglig tale oftest kaldet DRM-systemer – Digital Rights Management) fremgår af ophavsretslovens §§ 75 c og 75 d, som gennemfører art. 6 i infoc-direktivet, jf. direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informations-samfundet. Der er tale om regler, som Danmark er forpligtet til at gennemføre, og som ikke frit kan ændres af den danske lovgiver.

Direktivets – og dermed også ophavsretslovens – regler om tekniske foranstaltninger regulerer *ikke*, hvorvidt rettighedshavere skal benytte tekniske foranstaltninger til at beskytte deres produkter. *Hvis* der benyttes tekniske foranstaltninger, yder reglerne imidlertid en vis juridisk beskyttelse mod omgåelse af foranstaltningerne.

Ophavsretslovens § 75 c indeholder et forbud mod omgåelse af effektive tekniske foranstaltninger samt et forbud mod fremstilling og omsætning m.v. af hjælpemidler, der kan bruges til omgåelse af sådanne foranstaltninger. Beskyttelsen omfatter alene effektive tekniske foranstaltninger, hvis formål er at forhindre eller begrænse handlinger, der er ophavsretligt relevante. Det betyder, at foranstaltningerne for at være beskyttede skal være anvendt 1) i forhold til ophavsretligt beskyttede værker og 2) for at forhindre eller begrænse beskyttede handlinger. Fx beskyttes en teknisk foranstaltning, der har til formål at hindre kopiering af et beskyttet værk, mens en teknisk foranstaltning, der hindrer brugerens adgang til at kunne se eller afspille det samme værk, ikke beskyttes efter ophavsretsloven.

En privatperson, der eksempelvis har erhvervet en dvd-film, som ikke kan afspilles på open source-software-systemet Linux (men eksempelvis kun på Windows), vil efter reglerne ikke blive forhindret i at bryde en kopispærring i det omfang, dette er nødvendigt for at kunne afspille filmen. Tilsvarende er det tilladt at bryde en kopispærring på en musik-fil, hvis det er nødvendigt for at afspille filen på en afspiller efter eget valg. Det vil derimod ikke være tilladt at bryde en kopispærring med henblik på fremstilling af piratkopier.

I fravær af tekniske foranstaltninger er det efter ophavsretslovens § 12 tilladt at foretage eksemplar fremstilling af værker til personlig brug. Dette gælder både i forhold til værker i fysisk håndgribelig form, fx en musik-cd eller en dvd-film, og i forhold til værker, der leveres online. Såfremt der er anvendt en teknisk foranstaltning, er det ikke tilladt at omgå denne foranstaltning for at foretage kopiering til personlig brug.

Ophavsretslovens § 75 d regulerer forholdet mellem beskyttelsen af de tekniske foranstaltninger på fysiske produkter og visse undtagelser fra rettighedshavernes enerettigheder. Det følger af bestemmelsens stk. 1, at Ophavsretslicensnævnet på begæring kan pålægge rettighedshavere, som har anvendt kopispærringer i forhold til deres produkter at muliggøre kopiering af disse produkter i henhold til visse undtagelsesbestemmelser, fx undtagelser til fordel for syns- og hørehandicappede, undervisningsinstitutioner og biblioteker. Efter § 75 d, stk. 2, finder bestemmelsen i stk. 1 kun anvendelse i det omfang, rettighedshaveren ikke ved frivillige foranstaltninger har sikret, at brugeren uanset anvendelsen af kopispærringer kan drage fordel af de nævnte undtagelsesbestemmelser. Ordningen omfatter som ovenfor bemærket ikke bestemmelsen i § 12 om kopiering til personlig brug.

Det har længe været hovedreglen, at der på markedet for online-indhold har været anvendt tekniske foranstaltninger. De tekniske foranstaltninger er blevet kritiseret for at låse forbrugerne til bestemte afspilningsudstyr.

Europa-Kommissionens rapport

Ophavsretslovens regler om beskyttelse af tekniske foranstaltninger er som nævnt en gennemførelse af art. 6 i infosoc-direktivet. Ifølge direktivets art. 12, stk. 1, skulle Europa-Kommissionen senest den 22. december 2004 have fremlagt en rapport om direktivets anvendelse. For så vidt angår art. 6 skulle Kommissionen specielt have undersøgt, om reglerne om tekniske foranstaltninger giver et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau, og om handlinger, der er lovlige, påvirkes negativt af anvendelsen af tekniske foranstaltninger. Om nødvendigt skulle Kommissionen have fremsat forslag til ændringer af direktivet.

Ovennævnte rapport foreligger endnu ikke. I december 2007 offentliggjorde Kommissionen et arbejdspapir, dateret 30.11.2007, som betegnes som en foreløbig rapport om infosoc-direktivets anvendelse. Rapporten er begrænset til en beskrivelse af, hvorledes direktivet er implementeret af medlemsstaterne og anvendt af domstolene. Kommissionen har således endnu ikke undersøgt, om reglerne om tekniske foranstaltninger giver

et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau, og om handlinger, der er lovlige, påvirkes negativt af anvendelsen af tekniske foranstaltninger.

Kulturministeriets og Videnskabsministeriets vurdering

Kulturministeriet og Videnskabsministeriet må derfor foretage en vurdering af, om der er anledning til arbejde for en ændring af direktivets regler om tekniske foranstaltninger uden kendskab til Kommissionens undersøgelser af reglernes virkning på europæisk plan.

Siden ændringen af ophavsretsloven sommeren 2006 har der været en bevægelse i retning af en øget tilrådighedsstillelse af online-indhold uden anvendelse af tekniske foranstaltninger hos rettighedshaverne. Hvad angår værker i fysisk håndgribelig form, kunne det allerede i 2006 konstateres, at anvendelsen af tekniske foranstaltninger i forhold til cd'er var meget begrænset. Der har således været en stigende erkendelse hos rettighedshaverne af, at forbrugerne efterspørger fleksible produkter uden tekniske restriktioner. Fx har de store pladeselskaber – EMI, Universal, Warner og Sony – besluttet at tilbyde deres digitale repertoire uden tekniske foranstaltninger. Samme repertoire tilbydes dog ofte parallelt med tekniske foranstaltninger til en lavere pris. Således kan man i online-butikken iTunes Music Store i en vis udstrækning købe musik både med og uden tekniske foranstaltninger. Apple Computer (som står bag iTunes) har desuden planer om at udleje film uden tekniske foranstaltninger sammen med filmselskabet Twentieth Century Fox.

Hertil kommer, at de tekniske foranstaltninger, der faktisk anvendes af rettighedshaverne i vid udstrækning tillader lovlig privatkopiering.

Markedet er således selv i en vis udstrækning begyndt at erkende og finde løsninger på de problemer, der er i forhold til de tekniske foranstaltninger.

I løbet af 2007 har de norske, finske, franske og tyske forbrugerombudsmand og -organisationer anlagt en sag mod Apple for at opnå mere forbrugervenlige forhold, herunder interoperabilitet, for europæiske iTunes-brugere.

I januar 2008 har Kommissionen vedtaget en meddelelse om kreativt online-indhold. Kommissionen fremfører, at markedet for online-indhold er i vækst, og at indtægterne herfra dækkende de 25 EU-lande forventes at være steget fra 1,8 milliarder euro i 2005 til 8,3 milliarder euro i 2010. Der er således tale om et marked i eksplosiv vækst. Kommissionens mål er et fuldt udviklet online marked for indhold som computerspil, musik og film, der sikkert og lovligt kan krydse de europæiske grænser. Det anføres i meddelelsen, at en af udfordringerne i den forbindelse er, at de store spillere i indholdsindustrien enes om interoperable og brugervenlige tekniske foranstaltninger, der er gennemsigelige for forbrugerne med hensyn til, hvor og hvordan indholdet kan benyttes.

Kommissionen har samtidigt lanceret en offentlig høring med henblik på forberedelse af en henstilling om online-indhold. Forslaget til henstillingen forventes fremlagt ultimo 2008.

For så vidt angår de tekniske foranstaltninger har regeringen den 27. februar 2008 afgivet følgende høringssvar til Kommissionens meddelelse:

”Den danske regering finder, at det er positivt, at rettighedshaverne har mulighed for at benytte DRM-teknologi til at beskytte deres produkter mod ulovlig kopiering og anden uretmæssig brug.

Det er imidlertid vigtigt, at teknologien indrettes på en måde, som dels ikke skader konkurrencen, dels ikke forhindrer eller besværliggør forbrugernes lovlige brug af produkterne. DRM-systemerne skal fx tillade kopiering til personlig brug, og de skal ikke benyttes til at binde forbrugerne til specifikke producenters afspilningsudstyr eller særlige platforme. Det er desuden vigtigt at sikre, at forbrugerne får de nødvendige oplysninger om brugsrestriktioner og interoperabilitet i forbindelse med onlinekøb af ophavsretligt beskyttede produkter, og at de kontraktvilkår, der finder anvendelse i den forbindelse, er gennemsigtige.

Ligesom Kommissionen foreslår et konkret initiativ til at sikre forbrugeroplysningen i forhold til DRM-systemer, opfordrer den danske regering Kommissionen til at fremlægge initiativer, som kan være med til at sikre DRM-systemernes interoperabilitet. Den danske regering opfordrer desuden Kommissionen til snarest at opfylde sine forpligtelser efter infosoc-direktivets art. 12; herefter skulle Kommissionen senest den 22. december 2004 og derefter hvert tredje år have fremlagt en rapport om direktivets anvendelse, bl.a. skulle anvendelsen af art. 6 om beskyttelsen af DRM-systemer have været undersøgt på baggrund af udviklingen på det digitale marked.”

Den videre proces

Kulturministeriet og Videnskabsministeriet vil på denne baggrund afvente Kommissionens udspil i forbindelse med henstillingen om kreativt online-indhold samt fortsat arbejde for, at Kommissionen snarest muligt tager initiativ til at færdiggøre rapporten vedrørende virkningen af infosoc-direktivet. Når henstillingen om kreativt online-indhold og eventuelt også rapporten foreligger, vil det igen overvejes, om der er anledning til at arbejde for en ændring af infosoc-direktivets regler om tekniske foranstaltninger.